

دانشگاه علامه طباطبایی

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه جهت اخذ درجه کارشناسی ارشد در رشته روانشناسی عمومی

عنوان تحقیق:

مقایسه ویژگیهای شخصیتی و سبکهای هویت در بین دانشجویان معتاد به اینترنت و عادی

دانشگاه تهران

استاد راهنما:

دکتر فرامرز سهرابی

استاد مشاور:

دکتر اسماعیل سعدی پور

استاد داور:

دکتر احمد برجعلی

پژوهشگر:

محمد فتحی

پاییز ۹۰

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تقدیم بہ دلائل بودنم:

پدرزحمکش

و

مادر مہربانم

بر خود میدانم از

جناب آقای دکتر فرامرز سهرابی؛ استاد راهنمای پایان نامه ام

جناب آقای دکتر اسماعیل سعدی پور؛ استاد مشاور پایان نامه ام

جناب آقای دکتر احمد بر جعلی؛ که زحمات داورمی این پایان نامه را بر عهده گرفتند

دوستان گرانقدرم آقایان مرتضی سعیدیان و دکتر محسن گل محمدیان که اتمام پایان نامه ام بدون آنها میسر نبود

و همچنین از کلیه دانشجویانی که به عنوان نمونه آماری (دانشجویان دانشگاه تهران)، جهت پر کردن پرسشنامه، صبر و

حوصله به خرج دادند

کمال تشکر را داشته باشم، پاسکوزارم از تک تک شاعرینزان.

چکیده:

پژوهش حاضر با هدف مقایسه ویژگی های شخصیتی و سبک های هویت در دانشجویان پسر معتاد به اینترنت و عادی ساکن در خوابگاه های دانشجویی دانشگاه تهران در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ انجام گرفت. طرح پژوهش از نوع علی - مقایسه ای بود. جامعه آماری طرح شامل کلیه دانشجویان ساکن در خوابگاه بود. تعداد ۳۸۰ نفر از طریق نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند به این صورت که با مراجعه به اتاق دانشجویان اقدام به اجرای پرسشنامه شد. داده ها با استفاده از پرسشنامه های اعتیاد به اینترنت یانگ (IAD)، ویژگی های شخصیتی (NEO) و سبک های هویت برزونسکی (۶-ISI) جمع آوری و با استفاده از آزمون آماری T، تحلیل شد. نتایج تحقیق نشان داد که بین دانشجویان معتاد به اینترنت و عادی از نظر ویژگی های شخصیتی روان رنجورخویی تفاوت وجود دارد و این رابطه مثبت است یعنی با افزایش نمرات روان رنجورخویی، نمرات اعتیاد به اینترنت بالا می رود. همچنین بین سه مؤلفه برونگرایی، سازش پذیری و وظیفه شناسی و اعتیاد به اینترنت رابطه وجود دارد و این رابطه معکوس است یعنی با افزایش نمرات این سه مؤلفه، نمرات اعتیاد به اینترنت کاهش می یابد و برعکس. اما از نظر ویژگی شخصیتی گشودگی به تجربه تفاوتی بین دو گروه مشاهده نشد. بین دو گروه از نظر هویت اطلاعاتی تفاوت وجود دارد و این تفاوت در جهت معکوس است. یعنی با افزایش نمرات سبک هویت اطلاعاتی، نمرات اعتیاد به اینترنت کاهش می یابد و بالعکس. اما این رابطه در دو سبک هنجاری و سردرگم مثبت بود. یعنی با افزایش نمرات سبک هویت هنجاری و سردرگم - اجتنابی، نمرات اعتیاد به اینترنت افزایش می یابد و بالعکس.

کلید واژه: اعتیاد به اینترنت، ویژگی های شخصیتی، سبک های هویت، در دانشجویان

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲.....	مقدمه
۵.....	بیان مسئله
۱۲.....	اهمیت و ضرورت پژوهش
۱۴.....	اهداف پژوهش
۱۴.....	فرضیه های پژوهش
۱۵.....	تعریف متغیرها

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه تحقیق

بخش اول: مبانی نظری

اعتیاد به اینترنت

۱۹.....	مقدمه
۱۹.....	اختلال اعتیاد به اینترنت
۲۲.....	نشانه ها و علائم بالینی
۲۴.....	ملاک های تشخیصی اعتیاد به اینترنت
۲۶.....	طبقه بندی اعتیاد به اینترنت
۲۷.....	ویژگی های روانی اعتیاد به اینترنت
۲۹.....	همه گیر شناسی اعتیاد به اینترنت

روش های پیشگیری از مبتلا شدن به اعتیاد به اینترنت..... ۳۳

شخصیت

بررسی نظریه ها بر اساس ارتباط بین ویژگی های شخصیتی و اعتیاد به اینترنت ۳۷

نظریه زیستی - پزشکی ۳۹

نظریه روانکاوی ۴۰

نظریه رفتاری ۴۳

نظریه شناختی ۴۴

نظریه شناختی - رفتاری ۴۵

نظریه اجتماعی - فرهنگی ۵۰

هویت

مقدمه ۵۴

رویکرد ساختن گرایی خود ۵۵

رویکرد اکتشافی هویت ۵۷

دیدگاه اریکسون ۵۹

دیدگاه برزونسکی ۶۱

سبک پردازش هویت اطلاعاتی ۶۳

سبک پردازش هویت هنجاری ۶۴

سبک پردازش هویت سردرگم - اجتنابی ۶۵

دیدگاه ماریسیا ۶۶

هویت آنلاین و هویت آفلاین ۷۰

روانشناسی فضای مجازی ۷۰

رابطه هویت و اینترنت ۷۴

بخش دوم: پیشینه پژوهش

تحقیقات داخلی ۷۶

تحقیقات خارجی ۷۸

فصل سوم: روش تحقیق

مقدمه ۸۵

روش پژوهش ۸۵

جامعه آماری ۸۵

روش نمونه گیری و تعداد نمونه ۸۵

ابزار پژوهش ۸۶

پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ (IAD) ۸۶

پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیت (NEO-FFI) ۸۶

پرسشنامه سبک های هویت برزونسکی (ISI-۶) ۸۸

فرایند اجرای پژوهش ۸۹

روش تجزیه و تحلیل داده ها ۸۹

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

مقدمه ۹۱

۹۱..... داده های توصیفی

۹۸..... آزمون فرضیه های پژوهش

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۱۰۸..... مقدمه

۱۰۸..... بررسی فرضیه اول

۱۰۹..... بررسی فرضیه دوم

۱۱۰..... بررسی فرضیه سوم

۱۱۱..... بررسی فرضیه چهارم

۱۱۲..... بررسی فرضیه پنجم

۱۱۲..... بررسی فرضیه ششم

۱۱۳..... بررسی فرضیه هفتم

۱۱۴..... بررسی فرضیه هشتم

۱۱۶..... محدودیت های پژوهش

۱۱۶..... پیشنهادهای پژوهش

منابع

۱۱۸..... منابع فارسی

۱۲۲..... منابع انگلیسی

ضمائم

۱۳۰..... پرسشنامه اعتیاد به اینترنت یانگ (IAD)

پرسشنامه پنج عامل بزرگ شخصیت (NEO-FFI) ۱۳۲

پرسشنامه سبک های هویت برزونسکی (ISI-۶) ۱۳۵

فهرست نمودارها و جداول

- جدول (۴-۱): برخی آماره های مربوط به سن پاسخگویان..... ۹۱
- جدول (۴-۲): توزیع پاسخگویان بر حسب تحصیلات ۹۱
- جدول (۴-۳): توزیع پاسخگویان بر حسب سال ورود به دانشگاه ۹۲
- جدول (۴-۴): توزیع پاسخگویان بر حسب میزان اعتیاد به اینترنت ۹۲
- جدول (۴-۵): توزیع پاسخگویان بر حسب ویژگی شخصیتی روان رنجور خویی ۹۳
- جدول (۴-۶): توزیع پاسخگویان بر حسب ویژگی شخصیتی برونگرایی ۹۳
- جدول (۴-۷): توزیع پاسخگویان بر حسب ویژگی شخصیتی گشودگی نسبت به تجربه ۹۴
- جدول (۴-۸): توزیع پاسخگویان بر حسب ویژگی شخصیتی سازش پذیری ۹۵
- جدول (۴-۹): توزیع پاسخگویان بر حسب ویژگی شخصیتی وظیفه شناسی ۹۵
- جدول (۴-۱۰): توزیع پاسخگویان بر حسب سبک هویت اطلاعاتی ۹۶
- جدول (۴-۱۱): توزیع پاسخگویان بر حسب سبک هویت هنجاری ۹۷
- جدول (۴-۱۲): توزیع پاسخگویان بر حسب سبک هویت سردرگم- اجتنابی ۹۷
- جدول (۴-۱۳): آماره های مربوط به روان رنجوری در بین دانشجویان معتاد و غیر معتاد به اینترنت ۹۸
- جدول (۴-۱۴): آزمون t برای مقایسه روان رنجوری در بین دانشجویان معتاد و غیر معتاد به اینترنت ۹۸
- جدول (۴-۱۵): میانگین برون گرایی در بین دانشجویان معتاد و غیر معتاد به اینترنت ۱۰۰
- جدول (۴-۱۶): آزمون t برای مقایسه دو گروه از نظر برونگرایی ۱۰۰

- جدول (۴-۱۷): میانگین ویژگی شخصیتی گشودگی در بین دو گروه ۱۰۱
- جدول (۴-۱۸): آزمون t برای مقایسه میانگین دو گروه از نظر گشودگی ۱۰۱
- جدول (۴-۱۹): میانگین سازش پذیری بین دو گروه ۱۰۲
- جدول (۴-۲۰): آزمون t برای مقایسه میانگین شاخص سازش پذیری و توافق در بین دو گروه ۱۰۲
- جدول (۴-۲۱): میانگین شاخص وظیفه شناسی در بین دو گروه ۱۰۳
- جدول (۴-۲۲): آزمون t برای مقایسه میانگین شاخص وظیفه شناسی در بین دو گروه ۱۰۳
- جدول (۴-۲۳): میانگین شاخص هویت اطلاعاتی شناسی در بین دو گروه ۱۰۴
- جدول (۴-۲۴): آزمون t برای مقایسه میانگین شاخص هویت اطلاعاتی در بین دو گروه ۱۰۴
- جدول (۴-۲۵): میانگین شاخص هویت هنجاری در بین دو گروه ۱۰۵
- جدول (۴-۲۶): آزمون t برای مقایسه میانگین شاخص وظیفه شناسی در بین دو گروه ۱۰۵
- جدول (۴-۲۷): میانگین شاخص هویت سردرگم - اجتنابی در بین دو گروه ۱۰۶
- جدول (۴-۲۸): آزمون t برای مقایسه میانگین شاخص هویت سردرگم - اجتنابی در بین دو گروه ۱۰۶

فصل اول

کلیات تحقیق

در دنیایی که روز به روز در حال پیچیده تر شدن است، ضرورت استفاده از اینترنت برای انسان بویژه دانشجویان بیش از پیش احساس می شود زیرا اینترنت می تواند نقش عمده ای در کسب مهارت ایفا نماید. اینترنت توانسته با ورود خود به سرعت به یکی از ابزارهای لازم زندگی تبدیل شود. تا جایی که حذف آن از امور روزمره زندگی امری اجتناب ناپذیر است. اینترنت بشارتگر کم کردن فاصله ها و گسترش روابط میان آدمیان شده است. تکنولوژی های نوین ارتباطی که امکان همزمان و نامحدود افراد را فارغ از مکان قرارگیری آنان در جهان جدید فراهم ساخته است، عامل تولد جهان جدیدی است که با عنوان جهان مجازی^۱ معرفی شده است. جهان مجازی برخلاف جهان واقعی امکانات بی شماری چون سهولت دسترسی، بیست و چهار ساعته بودن، سادگی کار، هزینه پایین، گم نام ماندن کاربران در آن و سایر موارد را داراست. از طریق این جهان دوم می توان به آسانی به تجارت پرداخت، خرید کرد، آموخت، به منابع اطلاعاتی وسیع دست یافت، از تازه ترین اخبار مطلع گردید، سرگرم شد، به راحتی و در عرض چند دقیقه با یک کشور در یک قاره دیگر ارتباط برقرار کرد، هویت جدیدی یافت و در نهایت یک زندگی دوباره و نو یافت. بودن در فضای مجازی اینترنت به کاربران فرصت های بی شماری می دهد و به هر اندازه که این فرصت ها و خشنودی های ناشی از استفاده اینترنت افزایش یابد، کاربران بیشتر به سمت این پدیده نوین سوق خواهند یافت.

انقلاب الکترونیک^۲، انفجار اطلاعاتی و انقلاب رایانه ای تفاوت های کمی و کیفی بسیاری در جهان نسبت به دو دهه اخیر به همراه آورده است و آن تبدیل جهان به یک کلبه راحت است. مهمترین فعالیت فناوری جدید برقراری ارتباطات و انتقال و تبادل اطلاعات در طیفی گسترده است که محدودیتی هم نمی توان بر آن تصور کرد (امیدوار، ۱۳۸۱).

در گزارشات وزارت اطلاعات و فناوری (۱۳۸۷) آمده است که تنها در ۴ سال اخیر تعداد کاربران اینترنت در کشور ۲۵ برابر شده و بیش از ۶۴ درصد از کاربران ایرانی در منزل هم از اینترنت استفاده می کنند که این مسئله نشان دهنده تمایل گسترده به استفاده از این ابزار اطلاع رسانی است.

---

1. Virtual World
2. electronic revolution

رشد اینترنت در تمام دنیا به صورت انفجاری بوده است و این در حالی است که همانند سایر محصولات عصر ارتباطات نگرانی هایی را نیز به دنبال دارد و به عبارتی هم ساده است و هم مخرب. جامعه شناسان معتقدند که یکی از شایعترین نگرانی ها، ناشی از سهولت توزیع تصاویر و نوشته های مستهجن و غیر اخلاقی است که اصطلاحاً پورنوگرافی^۱ نامیده می شود (حسینی، ۱۳۸۳).

مسئله دیگر اعتیاد به اینترنت^۲ است. به طوری که از میان ۴۷ میلیون استفاده کننده از اینترنت در آمریکا ۲ تا ۵ میلیون نفر دچار اعتیاد به اینترنتی شده اند و با معضلات زیادی دست به گریبان هستند که با گسترش روز افزون در ایران نیز شاهد این مسئله هستیم و مسئله آخر عوارض کار با رایانه برای کاربران اینترنت است که بیشتر وقتشان صرف کار با رایانه می شود (شاه نظری، ۱۳۸۵).

ترکیب ویژگی های محتوای تحریک آمیز، سهولت دسترسی، هزینه پایین، تحریک برانگیزی بصری، خود مختاری و گمنامی منجر به یک تجربه روان شناختی شدیداً فعال می شود. به عبارت دیگر این تکنولوژی حالت زندگی و عشق ورزیدن ما را تحت تأثیر خود قرار می دهد. نکته مهم این است که برخی از این تأثیرات واقعاً منفی اند و احتمالاً موجب تأثیرات منفی روان شناختی نیز خواهند شد (جدیدی، ۱۳۸۵).

علی رغم تمام ویژگی های برتری که اینترنت دارد، با این حال نگرانی های جدیدی در خصوص استفاده از آن و تاثیراتی که این تکنولوژی بر جسم و روح و روان انسان می گذارد وجود دارد. کاربران در پی استفاده روز افزون از اینترنت و زندگی در فضای مجازی به مدت طولانی، نوعی وابستگی کاذب نیز به آن می یابند که دیگر رهایی از آن امری دشوار است.

اعتیاد به اینترنت می تواند مشکلات جدی تحصیلی و خانوادگی برای مخاطبان ایجاد کند و اگر استفاده کنندگان از اینترنت نتوانند به مدت یک ماه دوری از اینترنت را تحمل کنند در معرض خطر اینترنتی قرار دارند و متأسفانه ما شاهد افزایش این پدیده در میان جوانان هستیم، به طوری که بعضی از جوانان شب را تا صبح با اینترنت می گذرانند و تمام مدت صبح را خواب هستند و این مسئله عواقب زیادی را به دنبال دارد. ممکن است اعتیاد به

---

1. pornography
2. internet addiction

اینترنت مانند سایر موارد اعتیاد آثار جسمی به دنبال نداشته باشد ولی مشکلات اجتماعی که این معضل در پی دارد به وضوح آن را به موازات دیگر موارد اعتیاد قرار می دهد (غفاری، ۱۳۸۵).

در سال ۱۹۹۸ جامعه شناسان آمریکایی با مشاهده شمار بالایی از مشکلات مرتبط با اینترنت همچون طلاق، بی اعتنایی به فرزندان، از دست دادن شغل، مقروض شدن، فرار از مدرسه و مشکلات قضایی، مرکز اعتیاد به کامپیوتر را در دانشگاهها تأسیس کردند (بولن^۱ و هری^۲، ۲۰۰۰).

متأسفانه مبتلایان ایرانی کمتر حاضرند به مشکلات خود اعتراف کنند و محرک اصلی آنها برای مراجعه به متخصصین عمدتاً بحران هایی است که در مسائل خانوادگی، تحصیلی و شغلی آنها رخ می دهد و دانش آموزان و دانشجویان از مهمترین اقشار آسیب پذیر نسبت به اعتیاد به اینترنتی هستند (امیدوار، ۱۳۸۱).

---

¹ Bullen. N.

² Harre. N.

بیان مسئله

دسترسی به اینترنت پدیده ای رو به گسترش است و هر روز تعداد بیشتری از افراد در زمره استفاده کنندگان اینترنت قرار می گیرند. اینترنت در همه جا حضور دارد: در خانه، مدرسه، ادارات و حتی در مراکز خرید. در بین کاربران اینترنت جوانان و نوجوانان بیشترین استفاده از آن را دارند. نتایج تحقیقات انجام شده در ایالات متحده نشانگر آن است که استفاده از اینترنت در میان جوانان و نوجوانان بیش از گروه های دیگر است (بولن و هری، ۲۰۰۰).

همزمان با دسترسی روز افزون و گسترده مردم به اینترنت شاهد نوعی وابستگی در نوجوانان هستیم. همانند تمامی انواع دیگر اعتیاد، اعتیاد به اینترنت نیز با علائمی همچون اضطراب، افسردگی، کج خلقی، بیقراری، تفکرهای وسواسی، کناره گیری، اختلالات عاطفی و از هم گسیختگی روابط اجتماعی همراه است. از طرفی در عین حال که روابط افراد (بویژه نوجوانان و جوانان) در جهان مجازی افزایش می یابد، در مقابل از روابط آنها در جهان واقعی کاسته می شود و احتمال افت عملکرد آموزشی آنان نیز می رود (سامسون و کین، ۲۰۰۵؛ به نقل از غفاری، ۱۳۸۵).

پوت نام^۱ (۱۹۹۹) معتقد است که طی ۳۵ سال گذشته کاهش چشمگیری در ارتباطات اجتماعی افراد در آمریکا رخ داده است. مردم کمتر به رأی گیری می روند، کمتر به کلیسا می روند، کمتر موضوعات سیاسی را با همسایه ها در میان می گذارند یا کمتر عضویت گروه های داوطلبانه را قبول می کنند، مهمانی شام کمتری دارند و کمتر به منظورهای اجتماعی دور هم جمع می شوند. این موضوع پیامدهای عمده ای برای جامعه و فرد به دنبال دارد، زیرا وقتی مردم با یکدیگر در ارتباطات اجتماعی قرار گرفته باشند، سالمتر و سازگارتر زندگی می کنند.

مطالعات نشان می دهد که ۱۴ درصد از کاربران اینترنت، جزو کاربران آسیب پذیر اینترنت هستند که دچار علائم رفتارهای وسواسی، حالت روان پریشی، افسردگی و جزء آنها می گردند (فریس^۲، ۲۰۰۲).

بسیاری از مواقع پیش می آید که جوانان شیوه عملکرد بزرگترها را درک نکرده اما به محض اعتراض، نافرمانی یا عصیان با تنبیه و سرکوب روبرو می شوند و این باعث شده آنان به سمت محرکها، مخدرها و جانشینها روند تا تشویش خود را کاهش دهند. بهر حال پدیده اعتیاد به اینترنت همزمان با افزایش دسترسی روزانه مردم به منابع روی

---

1. Putnam

2. Ferris

خط شایعتر می شود. شبکه جهانی^۱ (وب) سرگرم کننده، اطلاع دهنده و مفید است. اما برای بسیاری از افرادی که در آن معتادند نوع این استفاده در حال تبدیل شدن به آسیب ها و نابهنجاری های روانی و رفتاری است. اما در ایران مانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه هنوز مطالعات و تحقیقات در حوزه اعتیاد به اینترنت و عوامل پدید آورنده یا مستعد کننده آن در ابتدای مسیر قرار دارد و نیاز به پژوهش های گسترده و کاربردی در این زمینه بویژه روی افراد و گروههایی که در معرض خطر بیشتری قرار دارند، کاملاً احساس می گردد. بنابراین، آن چه مهم و اساسی است بررسی عوامل مرتبط با بروز این اعتیاد در بین گروههای در معرض خطر است. این که چه عواملی باعث می شود تعداد ساعات استفاده از اینترنت در برخی افراد روز به روز افزایش یابد و در نتیجه مشکلات تحصیلی، شغلی و خانوادگی را به دنبال داشته باشد؟ این که چرا برخی افراد قادر به کنترل کردن میزان زمان استفاده خود از اینترنت نیستند؟ چه عواملی باعث می شود که برخی افراد نسبت به برخی دیگر گرایش بیشتری به اینترنت داشته باشند؟

اینترنت کدام یک از نیازهای این افراد را برآورده می سازد؟ آیا این نیازها آنقدر اساسی هستند که فرد حاضر می شود به جای صرف وقت برای خانواده و دوستان و پرداختن به امور تحصیلی و شغلی، زمان خود را صرف اینترنت نماید؟ علت این علاقه و وابستگی شدید چه می تواند باشد؟ چه زمینه هایی می تواند برخی از افراد را مستعد تر سازد؟ این زمینه ها محیطی است یا به خود فرد بر می گردد؟ آیا برخی افراد با داشتن برخی ویژگی ها، می تواند برای این وابستگی آماده تر و مستعد تر باشند؟

تحقیقات انجام شده در کشور نشان می دهد که بیشتر استفاده کنندگان از اینترنت جوانان هستند و ۳۵ درصد آنها به خاطر حضور در چت روم، ۲۸ درصد بازیهای اینترنتی، ۳۰ درصد چک کردن پست الکترونیکی^۲ و ۲۵ درصد نیز مشغول جستجو در شبکه جهانی هستند (حسینی، ۱۳۸۳).

شکی نیست که اینترنت پیشتاز انقلاب صنعتی جدید است. یک تکنولوژی جدید، همانند یک رابطه جدید است؛ یعنی در ابتدا جذاب و سرگرم کننده است، اما نهایتاً نیازمند صرف انرژی و زمان فراوان برای حفظ آن هستیم. دست یابی به یک شبکه جهانی، افراد را با انبوهی از اطلاعات و نشریات الکترونیکی روبرو می کند که با

---

1. world wide web (www)

2. email

استفاده از ارتباط سنتی امید دستیابی به آنها را نداشته است. به نظر واضح می رسد که اینترنت می تواند مورد حسن استفاده یا سوء استفاده به صورت اعتیاد قرار گیرد. عوامل روانشناختی فراوانی بر قدرت و جذابیت اینترنت دلالت دارند به نظر می رسد که همان ویژگی هایی که تشکیل دهنده قدرت اینترنت هستند همگی قابلیت اعتیاد آور را هم دارا می باشند.

از طرف دیگر روانشناسان معتقدند هر رفتاری که فرد از خود نشان می دهد تحت تأثیر عوامل بسیاری همچون عوامل محیطی، عاطفی و شخصیتی می باشد مقصود از عوامل شخصیتی در واقع همان ویژگی های شخصیتی^۱ است که می تواند یک فرد را مستعد بروز یک سری از رفتارها نماید، در صورتی که ممکن است آن فرد با ویژگی های شخصیتی متفاوتی دست به چنین رفتارهایی نزنند. بنابر این عوامل شخصیتی یکی از مهمترین عواملی است که قادر است در شناخت پیچیدگی های رفتار انسان در موقعیت های مختلف کمک شایان توجهی نماید و از این رو نمی بایست از چشم محققان دور بماند.

شخصیت^۲ در روانشناسی به عنوان یک مفهوم رایج و متداول اما در عین حال پیچیده و دشوار شناخته شده است. مفهوم شخصیت از دیدگاه های نظری و سطوح انتزاعی مختلفی سرچشمه گرفته است و هر کدام از این سطوح، سهم قابل توجه و منحصر به فردی در فهم ما از تفاوت های فردی دارند.

امروز در روانشناسی دیدگاه های متعدد و متفاوتی از شخصیت وجود دارد. شخصیت را معمولاً الگویی از ویژگی های فردی در زمینه تفکر، هیجان و رفتار توأم با مکانیزم های روان شناختی آشکار و پنهان تعریف می کنند.

شخصیت شامل ویژگی های بین فردی منحصر به فرد و متمایزی است که افراد در موقعیت های گوناگون آنها را بروز می دهد. شخصیت هر فرد جنبه آشکار منش وی است که به گونه ای بر دیگران اثر گذار بوده و به شکل گیری بسیاری از جنبه های زندگی او کمک می کند. نظریه روانکاوی شخصیت ریشه های اعتیاد فرد به اینترنت را مرتبط با تکانه های روحی یا کمبودهای عاطفی دوران کودکی، ویژگی های شخصیتی و یا سایر اختلالات و خلق و خوها می داند. طبق این دیدگاه بسته به حوادث دوران کودکی و یا ویژگی های شخصیتی مکتسب در سن بلوغ

---

1. personality characteristics
2. personality

فرد برای توسعه یک رفتار اعتیاد آمیز و یا هر رفتار دیگری مستعد می شود. در این حالت آنچه که اهمیت دارد موضوع یا فعالیت نیست بلکه فرد و مبنایی است که فرد تحت آن معتاد می شود (دوران^۱، ۲۰۰۳).

مک کری^۲ و کوستا^۳ از بین تمام عوامل و ویژگی های شخصیتی، پنج عامل شخصیتی اصلی را شناسایی نموده اند که شامل روان رنجورخویی^۴، برون گرایی^۵، گشودگی نسبت به تجربه^۶، سازش پذیری^۷ و وظیفه شناسی^۸ است و معتقدند که ویژگی های شخصیت را می توان بر اساس این پنج عامل دسته بندی نمود. بر اساس این رویکرد در این پژوهش سعی بر آن است که این پنج عامل را در قشر دانشجوی استفاده کننده از اینترنت بررسی کنیم.

توصیف مجازی که کاربران از ویژگی های رفتاری و شخصیتی خود در فضای «چت روم» اطلاعات، شناسایی اولیه از مخاطب گفتگو، توصیف انتخابی و گاه مبالغه آمیز و یا نادرست از برخی ویژگی های رفتاری و شخصیتی و نشان دادن همدردی و همسویی برای جلب پشتیبانی و حمایت عاطفی مخاطب از جمله زمینه های نشان دهنده تدارکات و آمادگی های «پشت صحنه ای» افراد، برای نمایش «روی صحنه» خود هستند. ماهیت غیر رودرروی ارتباطات الکترونیکی اینترنتی همچنین می تواند انگیزه بیشتری را برای کاربران آن در بازی هویت، رفتارهای آزمایشی و ارایه تصویری غیرواقعی فراهم سازد که ریسک «شرمندگی» در آن کمتر است (ذکایی، ۱۳۸۳).

از جمله موضوعاتی که انسان در مورد آن به تفکر می پردازد، خود و جایگاه خود در جهان است که آن نیز، از تغییرات امروزی جهان در امان نمانده و تغییراتی بسیار عمیق در باورها و ارزش ها و سبک زندگی مردم جهان به وجود آورده است. زیرا ویژگی های جوامع کنونی نظیر وجود تکنولوژی پیشرفته، اینترنت و توسعه ارتباطات، پیچیدگی روابط انسانی و... نوجوانان و جوانان را با انبوهی از اطلاعات رو به رو کرده و یافتن هویتی منسجم و کارآمد را بیش از پیش برای آنها مشکل نموده است (لطف آبادی، ۱۳۸۵).

---

1. Duran

2. Mecrae

3. Costa

4. neuroticism

5. extroversion

6. openness to experience

7. agreeableness

8. conscientiousness